

ERDÉLY

HONISMERTETŐ LAP.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET KIADÁSA.

IX. évfolyam.

Szerkeszti: RADNÓTI DEZSŐ.

Kolozsvár, 1900. 3. szám.

Hazai idegenforgalmi egyesület.

 Az iglói testvéregyesület és az E. K. E. már évek óta foglalkoznak amaz eszme gyakorlati kivitelével, hogy Budapesten is legyen valamelyes organizáció az idegenforgalom emelése és a vidék felé irányítása tekintetében.

Hisz a külföld fővárosai valóságos melegágyak az idegenség utazási kedvének tervszerű s a vidéknek is hasznára szolgáló befolyásolására. A legtöbb központban üzletszerű kalauzolói vállalatok keletkeztek az átutazó közönség rendelkezésére. Pl. Hamburgban a híres Käse-féle vállalat naponta 10 órakor négylovos vadászkoocsikkal várja az Alster-kioszk előtt a csak néhány órával rendelkező idegen utasokat, kik a saját szállóikban vagy az utazási irodában 3 márkáért szerzett személyjegy és kalauzskönyv fejében egész Hamburgot és bájos környékét, nemkülönben Altona testvérvárost s a hatalmas kikötőt bekocsizhatják, sőt az Alstezt körül is hajózhatják a város nevezetességeinek megtekintése mellett. Kivánatra gépkocsik (automobil) is használhatók. Ilyen fajta vállalatok Berlinben és Párisban is vannak s főként testületi kirándulások alkalmával impozáns képet nyújt egy-egy ilyen kocsisor.

Kopenhágában egyes elsőbrangu szállók saját vendégeik számára társas kirándulásokat rendeznek a környékre s ezáltal az idegenek egyes csoportokban együtt maradnak s az idő és költség kimérléssel, valamint a hely és nyelvismeret hiányából származó kellemetlenségek elkerülésével az utasok kedélyhangulatát mi sem alterálhatja, már pedig az idegen forgalom emelésére az időjárás szeszélyeitől eltekintve az utasok jó kedve a legnagyobb jelentőségű.

Hiszen rendesen a kellemesen eltöltött egy

* Klampenborg, Skodsborg, Frederiksborg stb.

pár óra hatása alatt szokott megérlelődni a tartózkodás meghosszabbítása, s a kedves emlékek legjobb reklámozóivá válnak valamely utirány pihenő és szórakoztató állomásainak a megválasztására.

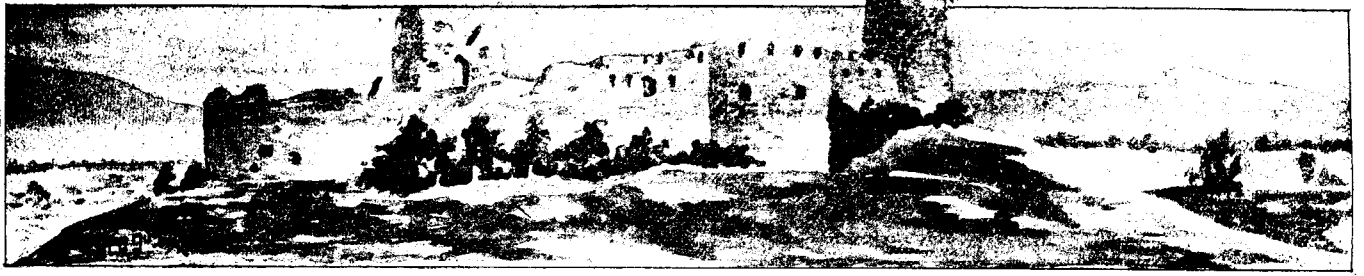
Mindenki csak örömmel üdvözölheti *Halmos* székesfővárosi polgármester legujabb tervezetét, melynek alapján közelebbről egy szakférfiakból és Budapest közéletében szereplő egyénekből álló ankét volna egybehívandó egy idegenforgalmi egyesület alakítása érdekében.

A szepességi lapok a merev központosítás ellen foglalnak állást és a mozgalom megindításánál a vidéki nagyobb turista-egyesületek megfelelő bevonását is szükségesnek tartják.

Ha országos jellegűvé válik a mozgalom, akkor igen is osztjuk a *Szepesi Hirnök* és a *Karpathen Post* nézeteit, azonban ha csak a székesfőváros érdekeit fogják szemelőtt tartani, akkor a vidék szerepe egyoldalú lenne minden kölcsönösség nélkül, mert megeshetnék, hogy míg a vidék Budapest felé igyekeznék irányítani az idegenséget, addig a Budapesten megforduló utazó közönségnek a vidék iránt való érdeklődése fölkeltésével senki se törődnek.

Nem ismerve a keletkezendő *Idegenforgalmi Egyesület* hatáskörét, bevárjuk a mozgalom kialakulását, mely ha helyes irányban működik és megfelelő anyagi eszközökkel rendelkezik: áldásos tevékenységet fejthet ki úgy Budapest, mint az egész ország turista-vidékeinek, fürdőinek, ipartelepeinek és történelmi emlékeinek, valamint művelődési és néprajzi középpontjainak a látogatottságára.

Az alpesi tartományok ismert idegenforgalma valóságos nemzetgazdasági jelentőségű; ennek a népjólétet előmozdító fontos tényezőnek hazánkban való értékesítését, illetve az erre irányuló mozgalom első csiráit szeretetünk melegével kell előre is megvédnünk az esetleges részvétlenség fagyos hidegétől.

SEBESVÁR.

Teleghy A. rajza.

Sebesvár.

Irta: **Karácson Béla.**

S Erdély nyugati határláncza mentén, a Sebes és Kőrös patakok gyönyörű völgyeinek összeszakadásánál, Kis-Sebes falu felett a festői Sebesvár emelkedik, mely római nyomokon épült.

Magas, háromrészen meredek hegyormon áll az ősi vár, míg a negyediken egy nyakhegyláncz köti össze a Bihar-Vigyázó végső nyulványával, a Sebespatak völgye fölé. Fekvése igen fontos, könnyen védhető, mert az egész utvonalat uralja. A háromszorta oly hosszú, mint széles falain és a rendszertelenül elhelyezett bástyákon az idő nyomai nagyon meglátszanak. Boltíves kapuja, melyhez felvonó hid segítségével lehetett feljutni, délkeleti oldalán van; bent a szűk udvarról a lakoszobák jól kivehetők; kerek csonkatornyáról még ma is a Bánffyak zászlóoszlopja csüng.

A vár építésének idejét határozott évszámmal megjelölni nem lehet, valószínű azonban, hogy kezdetlegesebb állapotban már a tatárjárás előtt megvolt,

mit igazol részint az, hogy 1330-ban Róbert Károly idejében Elefánti Dezső várnagy alatt, mint tekintélyes erőd szerepelt, másrészt Apafinak 1669. jan. 31-én a váradi basához intézett levelében is, melyben írja: Az tatárok járásakor is és egyéb háborúságokban az föld népének nagy része annál az várnál maradt meg. Hihető tehát, hogy itt, hol a római nyomok is utmutatásul szolgáltak, oly nagy vész idején, minő hazánkat a tatárjárásakor fenyegeté, könnyen rögtönözhetne a nép kezdetlegesebb alakját a várnak, a melyet a nagy vész elmúltával, — mint a királyhágói utvonala őrzésére igen alkalmas helyet — erősebb és állandó lakásra berendezett várrá alakították át és mint ilyen, csak Erdély különválásával, a független fejedelemség idején tesz nagyobb jelentőségre szert, midőn a törökökkel szemben a dési és kolozsi sóbányák őrzésére vala rendelve.

1613-ban Szekender basa hadai elől a szeszélyes Báthory Gábor hű rendivel ide jön, s a fejedelemségről lemondván, menekül Nagyváradra a biztos halálba midőn helyette a basa Bethlen Gábort tevé fejedelemnek,

A szerencsétlen II. Rákóczi György is, a végzetes szászfenesi csatában (1660.) kapott sebével első

TÁRCSA.

A sárkányi szászok és a magyar nyelv.

Irta: **Végh Mátyás.**

S jó minapában ügyem-bajom akadt egy sárkányi szász atyafival, Saur Péterrel, fel kellett vennem a naczionálját, kikérdeztem: hova való, hány éves, tudakozódtam családi viszonyai, nyelvismerete stb. felől, már a mint az ilyes esetekben szokásos. Az atyafi törülmetszett magyarsággal felelt meg a kérdéseimre. Egy falusi szász, ki ép úgy oda van kötve abhoz a pár hold földjéhez, mint az oláh, azt szántja-veti élethossziglan, gyümölcsöt termel, méhet tenyészt, csikót nevel, azt cseréli-beréli a fogarasi, köhalmi vagy vисти vásáron s innen tovább alig terjed egész világa . . . hogy így beszéljen magyarul, a mennyire örvendek, épen olyan különös. Pedig falujában, Sárkányban, alig egy pár szolgabírósi hivatalnok, egy-két járásbírósi alkalmazott s talán néhány uradalmi

székely béres akad még. Magyar iskolája is újabb keletű, abban is csak vándor tanító végzi a betűismertetés nehéz mesterségét.

— Ugyan hol tanult meg ilyen jól magyarul, kérdém az én szászomat, talán katonáéknál?

— Dehogy, uram, nem voltam katona soha, hanem fiatal koromban Marosvásárhelyt laktam s ott tanultam meg magyarul.

— No úgy már értem, Marosvásárhelyt csakugyan meg lehet tanulni a mi nyelvünket.

Pedig dehogy értettem. Magyarázat kellett ahoz.

Saur Péternek kiolvastam a becsületes arczából, hogy még nem mindent mondott el, a mi az agyában forrott.

— Nálunk, Sárkányban, magyarul is tud minden valamire való ember, folytatta tovább az atyafi a magyarazatot. Elmegyünk fiatalon a Székelyföldre, ki Udvarhelyre, ki Marosvásárhelyre, egyik beáll asztalos, másik szabó, vagy timár inasnak, a szegényebbje beszélget két, három évre földmives gazdához szolgának, kocsisnak s úgy tanulja meg a magyar nyelvet. Nálunk ez már szokás.

— És régi szokás ez? kérdém tovább.

éjjelre Sebesvárra hozatott, itt bekötözték sebeit, s úgy vitték Nagyváradra, hol jul. 7-én meghalt.

A vár történetének mozgalmasabb napjai Apafi idejére esnek. Akkor t. i. midőn Nagyváradnak, Erdély akkori végvárának a törökök által 1660-ban történt elfoglalása után a hódoltsági terület nagyobbitása a szokottnál veszélyesebb jelleget öltött, és a törökök hódító politikájával szemben az 1665. május 1-én Gyulafehérváron tartott gyűlés a legerélyesebb védelmi intézkedéseket rendelte el. Gy. Kolozsvárt — mely szintén végvár lőn — főkapitánysággá változtatták és Sebesvár megerősítését elrendelték. Bánffy — azon ürügy alatt, hogy istállóit javíttatja ki — építeni is kezdé, mire azonban a váradi törökök figyelmessé lettek és jelentést tévén a szultánnak, ez Apafit követő által azonnal utasítá, hogy Sebesvárat tüstént rontassa le, mert különben támadást parancsol a budai, temesvári és egri basáknak. És Apafi ígéré is, hogy az erődöt leromboltatja, de az eszélyes Bánffy Dénes a végrehajtást halogatta. Hosszas diplomáciai harczot idézett elő, melynek eredménye az lőn, hogy a szultán a dolog megvizsgálására maga részéről Musza ágát, Ali budai béget, a váradi és jenei kádiákat néhány török kíséretében küldé el; Apafi pedig biztosokul: Kapi Györgyöt, Bánffy Dénest, Bethlen Farkast, Haller Jánost, Rhédei Ferenczet, Bethlen Gergelyt, Gyerőfi Györgyöt, Szilvási Bálintot nevezte ki. A vegyes bizottság Sebesváran kívül Somlyó, Hadad, Szilágy-Cseh és Gyalu várakat is megvizsgálta és jelentést mindkét fél követő megtévé. A törökök azonban ezuttal is hamisan, tehát Erdélynek a bizottság kiküldésében — ámbár nemesak annak tagjait látták el gazdag ajándékokkal, hanem még a portára is küldtek 5000 tallért — nem sok haszna lőn, mert a szultán biztatásul csak azt az ajánlatot tette a követeknek, hogy Apafi a végek adóját egy összegben fizesse be, s így sem a sebesváriaknak, sem a váradiaknak nem lesz alkalmuk

a czivódásra. A vár lerontása tehát elmaradt, de ez csak a török hatalom csökkenésének köszönhető, a mi a bécsi kudarczczal s Buda várának 1686-ban történt visszavételével gyorsan be is következett. 1687-ben Rácz Mihály volt a hadnagya 11 katonával, midőn még Apafi fizetést is ad az őrségnek. 1703-ban, midőn II. Rákóczi Ferencz a fölkelés zászlóját kitűzte, a vár még állott, de további szereplése és elpusztulásának ideje még kiderítésre várnak. Annyi azonban bizonyos, hogy a XVIII. század folyamán még fennállott és midőn a törökök kiűzése és a fejedelemség megszűnése után Erdélyt német hadak lepték el, »*toldott lábuak*«-nak csufolt német katonák alkották őrségét. ¹

Sebesvár történeti szereplése a török hódoltság 145 esztendejére esik; a török növekedő hatalma emel fel, s tevő fontossá Erdély nyugoti határa egy kiváló pontjának védelmében; a félhold fényének elhalványulásával, az önálló fejedelemség megszűnésével elveszté jelentőségét és ma már csak omladozó falai, égnék emelkedő tornya és a nép ajkán maig is élő regék hirdetik multját.

Az Úz völgye.

Irta: **Beeze Antal** alispán.

Mikor az oláh vasuti kapcsolatot tárgyalásai felszinen voltak, ezt a nevet gyakran hangoztatta a sajtó. Azóta elfeledte, Gyimesvölgy legyőzte Úzvölgyet; ott már a nehéz mozdonyok zakatolását veri vissza a csángó telepektől ellepert vidék, itt a zodok kürtök mélabús hangja révedez a lomtalan bércek felett, keseregve az elvesztett csatát. Azt a pezsgő élet vette birtokába, ezt szelid egyszerűséggel a mezők költészete vigasztalja.

— Régi lehet, ugy gondolom, mert az én apám, nagyapám s talán annak az apja is jól beszélt magyarul.

Mikor eredett e szokás, minő politikai vagy tán épen történeti okok szolgáltatják annak alapját, azt ma már alig lehet kihámozni. Lehet, hogy csak a magyar nyelv tudásának a szükségérzete, melyet egykor valamikor egy józanon gondolkozó papjuk vagy iskolamesterük ébresztett fel bennünk, sarkalja a sárkányiakat e jó szokás gyakorlására.

Minden körülmények között dicsérendő, nemes törekvés és hagyományos volta fényes bizonyosságot tesz ama kis falu szász lakosságának intelligenciájáról és helyzetük józan felfogásáról, melybe mintegy belenevelik a fiataltságot a circumspectus apák.

A Sepperl, a Karl, a Johan alig hogy a hitben való megerősödésükről — konfirmáció — bizonyosságot tettek, az apa már kiszemeli a székely családot, a hova fiát magyar szóra és mesterségre adja. Mikor közeledik a távozás ideje, a rokonság összeül egy kis búcsulakomára, ott aztán kioktatják: hogyan és miként kell magát viselnie az idegen földön, mit kerüljön, mit tegyen, hogy a szülei házon kívül is boldoguljon. A lakoma végeztével székérre ültetik s áldáskodások között bocsátják

útra a szülők szemefényét, a család reményét, s megy a fiu, megy idegenbe, hol 2 – 3 éven keresztül mesterséget és nyelvet tanul. Hanem egyszer eitelik az is, haza jön megrakodva tapasztalatokkal, ügyességgel. A rokonság ismét összeül s a viszontlátás öröme ismét megterül az asztal. A családfő ott ül legelől, mellette a világlátott fiatal ember, a kinek formális vizsgálatlaltal be kell most számolnia a magyar nyelvbéli jártasságáról; kérdést kérdésre tesz a komoly családapa s a legényember felel bátran, tüzetesen; több benne az energia, az élénkség, mint előbb volt; anyja örömkönnnyük közt néz reá, a kisebb testvérek félénk tisztelettel közelednek feléje: hiszen bátyjuk már tud magyarul is, hiszen ő már kész ember . . . és összezsenedülnek a poharak és iszik a rokonság a fiatal ember egészségre, boldogságára.

Ugy legyen!

Az én lelke is ehhez vágyik, gyermek- és ifjkoromban ennek sima lejtőin éreztem legtöbb boldogságot.

* * *

Csík vármegye alsíki völgykatlanának keleti közepoldalán fekszik Szt.-Márton a társ Csekefalva községgel s ketten együtt egy meglehetősen nagyságu V-t alkotnak. Ez a két társközség az alsíki részek középontja; főszolgabíróság, járásbíróság és erdőgondnoksággal, — két országos- és állandó hetivásárral; s mégis 1896-ben a makacs mérnöki szakfelfogás a vasuti forgalomból kiereszkolta, mintha bizony az az ötvenezer fűt több kiadás az országnak roppant áldozatába került volna, s mintha bizony ez az elvétett sakkhuzás a vidék többi részének előnyére vált volna! Ezeknek nem használt, annak kárt tett, fejlődését megakasztotta. Hanem így isszuk meg mi a levét szép Magyarországon minden szakkérdésnek!

Csík Szt.-Márton község Adria felett 670 méter magasságban fekszik, s a tágas, piac térről keleti irányban felvonuló utcán vezet az út Uzvölgy felé. A községet elhagyva Telekasza és Ülőpatakok összefolyásánál, hirtelen emelkedéssel Nagyárnnyék alatt huzódunk fel Ülőpatak hidjájáig. Ez a hegyoldal élő bizonyossága annak, hogy ott, hol az erdei fenyőknek hazája van, egészen felesleges munka a mesterséges erdősí- tési törekvés. Még ez előtt 30 évvel is a legkopárabb bornyubögető legelő volt, s ma már átjárhatlan fenyves borítja, 25—30 cmtr. mellmagassági átmérővel (így).

Ülőpatak hidjától, egy északi kanyarodással, ismét rohamos emelkedéssel kapaszkodunk fel Rugáttőre, a vizválasztóra, Oláhország felől 1084 méter magasságra.

1849. augusztus 2-án Tuzson felüteg ágyuja

a nyergesi csata után itt pihent meg először s az éj sűrűjében északra vonulva nyomtalanul eltűnt.

Rugáttétőről gyönyörű kilátás nyílik az Úz patak felső völgyeire le egészen Szállástövégig. Sehol erdő; két oldalt szelid emelkedésű erdei kaszálók, untalan mogyoró cserjékkel tarkázva, néhol a kövesebb részen nyár- és bükk-ligetekkel.

Rugáttétőtől déli emelkedéssel 2 klmternyi távolságra nyílik fel Orosz patak völgye s ennek kopár homlokán egy maroknyi kis kutból ered az Úz patak, mely le egészen Békástövégig Orosz patak nevet visel. Rugát alatt balról Csécsénd és Harnkály, jobbról Hurrogató és Bolondos nevű erdei kaszálók között vezet a vicinális Békástövégig, hol a Szt.-György felől jövő uttal egyesül. És itt kapja a patak az Úz elnevezést s ezt állandóan meg is tartja az ország határáig.

Békástövén alól jobbra Györötszege, egy gyönyörű és nagy kiterjedésű lakályos völgy, azon alól Katirésze, Orház és Katorga simulnak az Úz-völgyhöz;

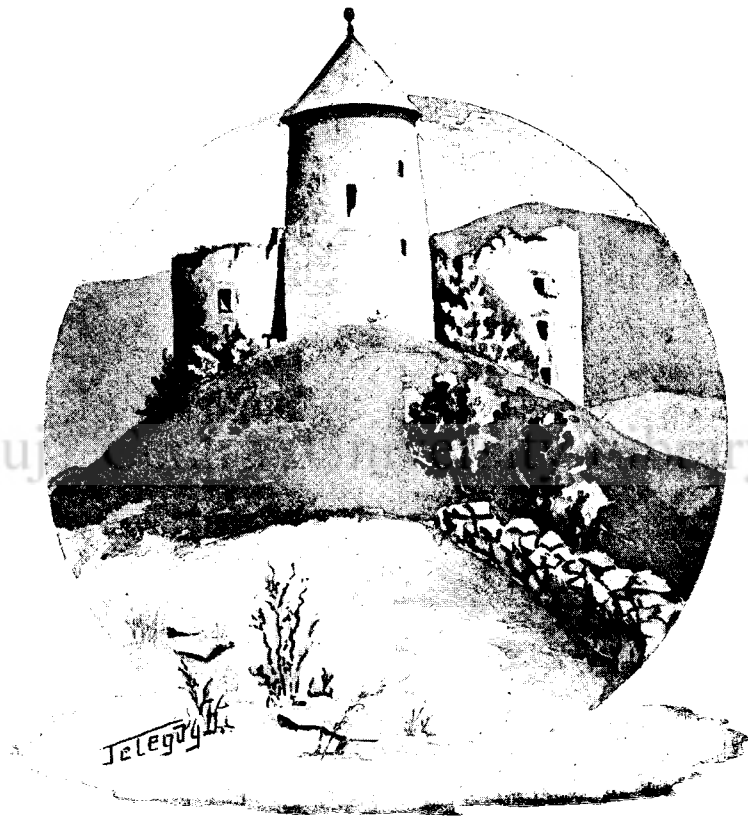
balról Szállásd, Váné, Egerszeg, Csinod és Baglyod lejtének a völgyre. Az út hossza Szt.-Mártontól Rugáttétőtől 8 klmter és Rugáttétőtől Baglyod patakig 9 klmtr. A körülete fekvő terület nagyobb részt erdei kaszálókól áll s ha az embernek és költői fantáziának különösen június és július hónapokban gyönyörű elmerengésül szolgálhat is; a szív reális része mégis elszorul, hogy ott mekkora kincs hever eltemetve gyümölcsstele- nül. Ha az óriás terület, melyet Szt.-Márton s különösen Szt.-György—Bánkfalva községek most kaszálólul kioznának, erdőgazdasági célokra használtatnék, mi mindenre képesítené ennek a három községnek szegény, máról hónapra küzködő lakosságát!

Nem valami különösen rajongok az irányért, mely mostanában még az országútnak is be akarja erdősi- teni, mert tudom, hogy ha nem feltétlen erdőtalaj, (így) más művelési ágban legalább is tízszerre több jö- vedelmet hajt; de itt mégis el kell ismernem, hogy a terület nagyobb része csak arra alkalmas.

Es itt eszembe jut szegény öreg Szőke Ferencz terve, ki mint híres puskamives és metsző, összevásárolt ezüst ka- nalakból verte a hu- szast nemzeti célokra 1849-ben, a miért az- tán az abszolút hata- lom 8 évi börtönre találta alkalmasnak. A megtszítetetés elől az öreg Moldvába inalt, s midőn úgy 30 év mulva hazaállított, egyenesen hozzám jött s azt mondja — mintha régi ismerősök lettünk volna: „Öcsém uram, a hogy jövék fel Úz mellett, azt gondoltam, be jó volna azokat a kopár oldalokat beer- dősíteni, magának hatalmában áll, kezd- jük meg! A jó öreg 1849-et 1880-ban foly- tatta.

Ismételem, nem va- lami fiatalos hévvel lelkesülök az erdősí- tés mellett, de midőn év- ről-évre látom, hogy e kopár területeken az ősi időkből megszokott

művelési ág nem tud kibontakozni nyúgeiből s erre épen a tulajdonosok nem törekszenek, hanem megérik azzal a kevés hozammal (ismét) mit évente a természet 2 holdon átlag 4 métermázsa sovány szénában nyújt, mégis felébred bennem a rosszalás ingere. Ha látnám, hogy azoknak a kopár oldaloknak az alja és azoknak a szűk völgyeknek patakmenti része használtatik ka- szálásra, s okszerű trágyázással az évi termés azokon háromszoroztatik meg, magam volnék első, ki gratu- lálnék a székely sunyi észjárásához; — és midőn év- ről-évre tapasztalom, hogy nemcsak a vakondok által felturt használhatatlan részek, hanem a mohával lepett hegyhomlokok, réteges kavicslélekkel tarkázott oldalak, szénatermesre alkalmatlan sivár fensíkok erőszakoltat- nak önkéntes adózásra s a szerencsétlen tornába esett székely családjával együtt napokig elizzad azokon, míg egy terhecske sovány szénát összehoz; én is azt mon- dom: kezdjük meg! Igen ám! kezdjük meg, de hol van a szabad rendelkezési jog, mi biztosítja a tulaj-

SEBESVÁR.

Telegy A. rajza.

dont? Harminczhárom esztendeje járjuk a boszorkány-tánczot előbb 3 éves és azután 5 éves ciklusokban.

Minden választást megelőzőleg roppant nagy kedvezményeket sejtettek a kormányok és képviselő jelöltek, de a kormánynak és a képviselő uraknak 33 év alatt a székelykérdés ily irányu megoldása még csak eszébe sem jutott. Durányi miniszter értekezik, traktál, ankettezik bizonyos képviselő urakkal a telepítés kérdésében s a nagyszabású tervek miatt nem veszi észre, hogy hol van a baj, hol lehet segíteni leghamarabb. Ugyan hagyjanak békét annak a székely kérdésnek, nem megy ki a székely az ő kis országából, ha hegyet, fát és vizet nem visznek vele, s tornyából le nem lopják a harangot, hogy új szállásán is minden nap hallja, hogy otthon van. Vagy ha kapós ígéretekre mégis kimegy, visszazállingózik a testvéreihez, mert ezen a földön kívül nincsen számára hely, nem is volt soha, bármennyire esküdozzék Sebestyén Gyula és Thury Jóska. Kivándorlás! ugyan miféle székely boldogítónak fogamzott meg agyában ez a boldogtalan eszme! Nincs itt kivándorlás, nem is volt mostanság. Volt 1764—65-ben midőn Mária Terézia királyné az »életet s vért« jellemtelen tábornokai unszolására ágyúgolyóval köszönte volt meg; hanem ezt az eresztést azóta rég kiheverte a székely, s ha most a tulnépesség és következesei miatt kimegy Oláhországba munkakeresés végett, s ha ily minőségben a keleti határszorosokon állandó hullámszásban van, nincs olyan Jekelfalussy összes 16-féle statisztikai űrlapjával együtt, ki e jövés-menésben tényleg kivándorlást állapithasson meg. Hát bizony mi ezt ide benn bajuszunk alól szépen megmosolyogjuk, mert jól tudjuk, hogy ha idők folytán nem sikerül a Székelyföld határát odább tolni, s a telepítést az anyaföld kapcsolatában vinni keresztül: minden eszme, terv és jobb sorsa érdemes lelkesedés hiábavaló küzdelem. Azért csak maradjunk magunk között, igyekezzünk itt segíteni azokon a kusza állapotokon, a melyek bajainknak legfőbb okai; és ha ehhez a kormány józan gazdasági politikát csatol, s a pénzügyminiszter nem kutat cifrábnál-cifrább adóalapok után és ha a kereskedelmi miniszter a katonai felszerelés szükségleteire talán egy posztógyáracskát, egy nagyobb kiterjedésű timártelepet, — mert hiszen nyers anyag elég van — s az oláh vasutak szükségletei fedezésére, — mert ott nincs — egy köszén bányácskát nyitana: bizony nem lenne itt székely kérdés, s László Gyula minden igyekezete mellett is üthetné a kivándorlás nyomát! Ne a nagy eszmékben kereszük tehát a megoldási módot, maradjunk csak magunk között. Nekünk Beksics et comp. keveset használ!

Igen! . . az Uz-völgyön lementem volt Katorga hidján át egészen Baglyod patakáig Fióka havas alá. Itt kezd a táj havasias jelleget ölteni, keletészakon felső és alsó Mélypatak havasok, nyugot-délen Drániczáspataktól le Fejérviznyakáig Szókesarok alatt terül Szt.-György községnek az a kimondhatlan szépségű, s 15—20 év mulva most nem is sejtett értékű fenyves erdeje, melylyel a szem nem tud eléggé betelni.

Ezen alól Bükszád havas alatt már látszik az oklói kocsmá, s midőn átmegyünk a Bugát tetőtől állandóan velünk tartó ördögárkon, vagy talán valami római út-félén, s meglátjuk azt Bencze havasra felkanyarodni, úgy jut eszünkbe, hogy hiszen ez tulajdonképen az a szerencsétlen iparvasuti töltés, mely alá a

jobb sorsra érdemes ifj. Schulz József és Kaszab Soma eltemetett 200 ezer frtot. Bizony, ez szép eszme volt, nagy kár, hogy a társaság könnyelmű megtévesztéssel visszariadott kivitelétől. Az oklói kocsmánál ágazik be a Kászonszéki községek felől jövő fejérviznyaki út az úzi útba. És itt a táj minden átmenet nélkül annyira vad alpesi jelleget ölt, hogy az ember rögtön megludbőrösödik tőle. Egyszerre még a felkelő naptól is el kell bucsuzni a hegyszakadékok között. Azért az oklói kocsmánál, ha szemünk pihentetése végett még egyszer megtekintettük a káposztád, Murkod, Répád havasokat, (a kászoniak ősapái bizonyosan vegetáriánusok voltak) s ellen oldalon Bükszád, Sajt és Vajda asztala havasokat, (itt ozsonnázott volt sajtot a Moldvából kiszorított Ilyés-vajda) hát csak törtessünk be isten hírével a hegyszakadékok közé, ha úgy nem járnánk, mint F. tábornok segédtsíjtjével. Meg nem állom, hogy el ne mondjam! Hát ez úgy volt kérem szépen, hogy ezelőtt 10—12 évvel itt döcöztek le az istenben boldogult és az Úzba fult Kecskés István fakószekerén. Egyszer csak nagyot horkant a barna, mert a szürke fel sem vette, s azzal a szekér előtt alig 20 lépésre az uton áthömpölygött egy bozontos medvepár. F. tábornok kapja a térde között tartott puskát, s nagy óvatosan elnyújtja az ülés alatt, nehogy észrevegyék miféle szerszám van velük, s bár István egyre csandorgatta az ostorát, várni kellett fél óráig, nehogy a zajra visszatérjenek, s csak azután vergődtek le nagy izzadtságok között Tölgyes pusztára.

Es mi is csakugyan izzadva a szörnyű köves, döcögős úton, és vagy 16-szor átkapaszkodva az Uz-patak egyik partjáról a másikra, eljutunk a Csikvármegye tulajdonát képező Baska havas alá, s azon törjük fejünket, hogyha e 10 ezer hold bükkös erdő kihasználására akadna egy második Thonet, a vármegye büszkén sorakoztatna még 136 ifjut az évenként általa segélyezett és ösztöndíjakkal ellátott 136 itju mellé; így azonban legtovább a hamuszírfőzők értékesítik az elkórukt és széi által ledöntött törzseket.

Hanem amott előttünk áll Csuklyonka, az a kis kerek domb, mely tölgyes pusztáját őrzi, s melyre a katonai tüntetés csakugyan erődítményeket is hevenyészett volt. Ezt megkerülve, mintegy 3 klmtr hosszú, és $\frac{3}{4}$ klmtr széles gyönyörű kis pusztára érünk, melynek felső részén állott a fináncz kaszánya, közepén van a Csikmegyei erdőipar részvénytársaság impozáns gőzfűrésztelpe, ezer meg ezer rönkkel és deszka halmazokkal állandóan körülvéve, melyek között a szíves vendéglátásra több oldalon csapás van, — alsó részén a volt vámhivatal új épülete, azon túl Tábla sarok alatt a csendőrség szerény menedékháza. És itt az embert meglepi az az élesen kiváló természetes határ, mely e ponton Erdélyt Oláhországtól elválasztja. Mintha csak mesterséges faragással hoztatott volna alá Lapos-havas orráról azaz éles szirtfal, mely hirtelen lejtéssel, bizonyára jó 2 klm. hosszúságban, az Uz-patak partjára úgy odafekszik, hogy alapijánál alig 3 mtr szélességű tért enged a közlekedésre. Ezt az átjárót őrzi az az árva korlátfa, melynek felbocsátása esemény számba megy.

Innen jó út vezet a 15 klmtr távolságra eső Okna oláh vasuti állomásig, s én egy határszéli igazolvánnyal készségesen lebecsátom odáig az »Erdély« tisztelet olvasóit, mert azt a gorombaságot el nem követtem, hogy az Uz mellett visszakínózva, mártiromságra kényyszerítsem.

KÜLÖNFÉLÉK.

EGYESÜLETI MOZGALMAK.

Turista szépítő-egyesületek alakítása.

Az E. K. E. műszaki bizottsága életre való eszmét óhajt megvalósítani. Az erdélyi községekben turista szépítő egyesületeket alakít, melyeknek feladata volna a község utait jó karban tartani, útjelzéseket készíteni és általában a község természeti szépségeit hozzáférhetővé tenni. A szép eszme kivitele érdekében az egyesület a következő felhívást intézte a községekhez:

Az Erdélyi Kárpát Egyesület hazarészünk egy tényezőjének segítségét sem nélkülözheti kitűzött céljaira vezető munkálkodásaiban.

Hazarészünk és az egész Magyarországon közönsége lelkes támogatással karolta fel egyesületünket, s úgy a magas kormány, mint a hazai önkormányzati hatóságok erkölcsi és anyagi segítségükkel lehetővé tették, hogy aránylag ily rövid idő alatt már is megnyugtató sikeres eredményeket mutathatunk.

Erdély, annak fürdői, városai, bércei, népe ismertté vált a nagyvilág előtt, s nyaranként mind nagyobb és nagyobb lesz azoknak száma, kik üdülést az erdélyi Kárpátok övedzte völgyekben keresnek, kik ismereteiket e szép országrész tájainak, népeinek, történelmének megismerésével gyarapítják.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület sokoldalú munkásságát kiválóan elősegítené, az idegenek forgalmát nagyban növelné, ha legalább is azok községek, melyek üdülésre, turistaságra leginkább alkalmasok vagy ily célokra alkalmasak lennének, a határukon és közelben fekvő utak megjelölésével elősegítenék a szabad természetben való biztos járást-kelest.

A nyugoti országokban minden ily községnek megvan a maga úgynevezett *szépítő egyesülete*, mely

csekély költséggel a tagok egyéni buzgólkodásának bevonásával megjelöli a szebb utakat, felkutatja és hozzáférhetővé teszi a kirándulásra leginkább méltó pontokat, és utbagazító táblái bizalmat öntenek az ott időző idegenbe és így inkább magukhoz lánczolják őket.

Ezekre rámutatva, hazafias tisztelettel felkérjük az érdemes községi képviselő-testületet, alakítson ez eszme felkarolása, tanulmányozása és kivitele céljából kebelében egy szűkebb bizottságot, erről értesítse egyesületünk főtitkári hivatalát, hogy vállalva a helyi turista szépítő egyesületet megalakíthassuk és annak sikeres működését megindíthassuk, a község felvirágoztatására s így hazarészünk javára.

Kérésünket az érdemes községi képviselő-testület honfui buzgalmába ajánlva, maradunk

Kolozsvárt, 1900. ápr. 9.

Hazafias tisztelettel:

Feilitzsch Arthur báró,
elnök.

Radnóti Dezső
főtitkár.

Részvételünk a párisi kiállításon. Egyesületünk a párisi kiállításon szintén részt vesz. A magyar kormány-bizottság felhívására bejelentett tárgyait már elküldötte. A tárgyak közül különösen érdekesek az Erdély természeti szépségeit bemutató stereoskop szekrény és azok a különböző képek, melyek oszárészünk egy-egy szebb pontját ábrázolják. A stereoskop képeit *Vágó Bertalan* készítette színes kivitelben. Ugyancsak kiállítja az egyesület menedékházainak modeljeit és kiadványait díszes kötésben. A falfestmények kalotaszegi faragásu képkerekekbe vannak foglalva.

Györi turisták Kolozsvárt. A Dunántul kezdette meg az érkező feccskékkel Kolozsvár látogatását. A györi főreáltanoda 18 tanulóval — kik *Lenner Emil* igazgató vezetése

mellett Konstantinápolyba mentek — előkelő uri közönség érkezett ápr. 6-án Kolozsvárra. A vasúti indóháznál *Hangay Oktáv E. K. E.* osztályelnök, *Radnóti Dezső* főtitkár és *Kovács Géza* titkár üdvözltek a társaságot, mely *Dsida Ottó*, *Hollós Gyula*, dr. *Hegedüs Izidor*, dr. *Kovács Zoltán*, *Pálos Ede* főreáltanodai tanárok, — *Lenner Jenő* honvéd főhadnagy, *Fabinyi Gusztáv* táblabíró, *Szendrőy Mór* titkár, *Fleischmann Mihály* gabnakereskedő, *Galander Ede* mérnök, *Szily Zoltán* főügyész, *Csikvándy Márton* földbirtokos, *Csikvándy Ernő* gazdász, *Csányi Károly* tanársegéd, *Sándori Nándor* magánzó, *Schlichter Gyula* technikus — urakból állott. A délelőtt folyamán *Hangay* személyes vezetése mellett megtekintették városunk látni való kulturális intézeteit s egyéb nevezetességeit. Délután a főtitkár és titkár kalauzolták a városban. Este pedig együtt voltak a központi szállóban. Reggel indultak Bukarestbe.

KÜLFÖLDI HIREK.

A föld mélysége. Hugo Viktor azt mondta, hogy nem ismerhetjük a hegységet, ha annak barlangjait is ki nem mutatjuk.

Ha már most a hegyóriások magaságát a legnagyobb földi mélységekhez viszonyítjuk, nagyon érdekes következtetésekre jutunk.

A legmélyebb tárna, hol még bányászok dolgoznak (*Krzibram* Csehországban, Adalbert-főtárna) 1875. májusban 1000 m.-ig ért alá. A legmélyebb megmért tengermélység csak valamivel ha többet tesz ki 95 km.-nél, mely korrektil 9427 m.-nek felel meg. Ezt a mélységet 1895-ben a *Pinguine* angol hajóról konstatálták a Csöndes Oczeán déli oldalán, miből az tűnik ki, hogy ez a méret mintegy 600 méterrel több, mint he-

gyeink legmagasabbjai (Mount Everest 8839 m., Gaurisankar 8820 m.) a Himalaya csoportban.

A legmélyebb fúrt lyuk, a mi eddig eszközölhető volt (*Schladebach* Merseburg mellett) csak 1748'4 m. ig terjed.

Ha ezeket a számokat összevetjük a földgömb területe, tartalma és nagyságának arányaival, akkor nyerrünk csak fogalmat a felől, hogy tulajdonképpen mily kevés ismeretes a mi lakóföldünkéről.

A föld az aequatornál (hol a körforgás és a sarkok behorpadása miatt a legvastagabb) 1719 mf. átmérőjű s sugara tehát félannyi vagyis 859'5 mf. illetve pontosabban 6,378.191 km., a mi a föld mélységének felel meg. Tehát a természetes földalatti üregek, barlangok és mesterséges tárnáktól eltekintve az eddig eszközölt legmélyebb fúrt lyuk is az említett fél átmérőnek csak 4546-od részét teszi, vagyis egy olyan gombostű szúrásnak felel meg, a melyet pl. egy 1'1 m. átmérőjű globusz papírfelületén ejtünk.

A hold hegyei. Sikerült végre a holdban is néhány hegyet közelítőleg megmérni; az egyik 9150, a másik 10500 m. magas; tehát jóval magasabbak, mint a földi hegyek, mert a Gaurisankar csak 8840 méternyire nyúlik fel.

Havasi reflektor. Svájcban a Stauserhornról 2500 gyertyaerejű óriási villanyfényszóróval jó időben minden este 1/2 tíz órától kezdve a hegycsúcsokat napfényesen megvilágítják, sőt a vierwaldstätti tó körüli helységek és így Luzern se marad érintetlenül. A kolosszális fény még a Feketeerdő és a Vogézek magaslatairól is valami nagy üstökösként tűnik fel.

Hatalmas taglétszám. A német turista szövetségetől (Berlin) eltekintve, mely több mint 70 ezer tagot számlál, a *Deutsch u. Oest. Alpenvereïn* (München) taglétszáma a 45 ezer felé közeledik; utána következik a 25000 tagu *Schwäb-Albvereïn* (Stuttgart), melyet aztán nyomban a *Svenska Turistföreningen* (Stockholm) követ 17 ezer taggal.

Orvosi szerek a menedékházakban. A francia alpesi klub lyoni osztályának elnöke, *Gabet*, mentő bizottságot alakított, mely sebesülteket szállító készülékekkel, gyógyítószerekkel és használati utasítással látja el a menedékházakat és kony-

hakat. Briaucon és Genf környékén ez a terv szintén gyakorlatba jött, sőt bizonyos szabályzat utasítja az illetőket, hogy a szereket csak végső szükségben szabad használatba venni s ilyen esetben a mellékelt füzetbe bejegyzendő, továbbá az orvosságokkal való visszaélésekért a klub magáról minden felelősséget elhárít, mert az egyes szerek használati utasítása az adagolásra is figyelmeztet.

A hegyi vasutak királya. Az imént kezdtek hozzá egy vaspálya építéséhez, mely az egész világon ritkítja párját. Amerikai tőkepenzések a Guyapuil—Quito délamerikai vasutra (Ecuador) engedélyt nyertek és az előmunkálatokhoz már hozzá is fogtak. Ez a pályatest a Kordillerák legmagasabb hegyvidékén vezet keresztül és a legmagasabb állomásokat fogja érinteni, melyek a következők u. m. *Quito* 9350 lábnyi magasan fekszik a t. sz. felett, *Santo Posa* 10000 l., *Tambilla* 8250 l., *Ambrio* 8100 l. stb.

12300 l. t. sz. feletti magasságban vagyis az Ortlerhegy csúcsánál 300 méterrel magasabban fog ez a vasut az Andesek óriása, a Csímborászó mellett elhuzódni. Nem sokkal alacsonyabb a pálya másutt sem. A széles folyamok és patakok egész sorát kell áthidalni, mert az összesen csak 400 angol illetve 80 német m. f. hosszúságú vonalon nem kevesebb, mint 330 viadukt és hid kívántatik. Természetesen ennél a világ legmagasabb hegyi vasutjánál az építési költségek is az összes eddigieket felülmulják.

Az előirányzat 73 millió márka vagyis angol mf.-enként 182 ezer 300 márka és kérdés, hogy nem fog-e, mint szokás szerint, a költség még emelkedni.

A fentartási költségek is roppant nagyok lesznek. Mindezek ellenére a vasut előreláthatólag virágozni fog, mert rendkívül gazdag vidékeket nyit meg a világforgalom számára és javára válik egyuttal minden ország turistáira nézve is

Turistaság Kinában. 1899. márcz. 29-én volt Német-Kinában az Irén menedékház alapkövetétele Lan-Schan hegységben, hová a tavaly Tsingtanban a »Kinai Svájc« feltárására alakult *KiaoCsao-i hegyi egyesület* lovagló utat nyitott. Az ünnepélyes aktusnál Henrik porosz kir. herczeg, a német császár fivére is jelen volt.

TURISTA APRÓSÁGOK.

A turisták imádsága. A *Nuova Antologia* egy imádságot közöl, a melynek szerzője *Margit* olasz királyné, a hegymászás sportjának nagy kedvelője. Az imádság ez: »Ó, Szentszűz; Isten anyja, a kihez a hegymászó, mint az örök hó madonnájához fohászokodik, ó, magas hegyek urnője, tekints a fehér hegytetőre, a mely olyan, mintha legtisztább fátyolod szegélye volna, olyannyira fehér és mocsoktalan. Csökkentsd a félelmét annak, a ki nek keresztül kell vágni a jégmezőkön, véd meg az örvény veszedelmektől s ha valamelyik megbotlik utjában és Istenhez fordulva kileheli lelkét, vedd részvevő karodra, varázsold gyöngéddé, édessé hideg lepedőjét és segítsd földi hüvelyéből kiröppenő lelkét az égbe. Ó, Szentszűz, hallgasd meg imádságom; kutatd ki életének minden jó cselekedetét, találd meg nemes gondolatait, melyek szívébe voltak zárva és hintsd szét az Isten trónja előtt illos hegyi virágok alakjában, hogy a mikor lelke megjelenik az Úr előtt, végtelen kegyelmébe fogadja és hogy a napsugár, a mely az orموkat megaranyozza, dicsőséges békében, mint az örök Ictenség kisugárzása vegye őt körül. Így legyen. *Margit királyné.*« Ezt az imádságot *Geudino* tanár latin nyelvre fordította.

Uj női hivatás. Müvelt hölgyek számára, a kiknek diplomájuk nincs, de azért mégis kénytelenek valami kenyérkeresetre adni magukat existenciájuk biztosítása végett, egy amerikai vasutársaság biztos kenyérkeresetet biztosít. Ez a társaság ugyanis összes vonalain olyan rendszert hozott be, hogy minden fiatal vagy idős, de tapasztalatlan s a vidék szépségeit nem ismerő hölgyeknek olyan hölgyeket ad az utatartamára társalkodónóknak, a kik eléggé műveltek, bírnak a világutazó ismereteivel, vagyis jól ismerik a beutazandó vidékeket, pártfogoltjaik figyelmét fel tudják hívni a természet szépségeire, szóval ügyes társalkodónók is. Csupán az a baj, hogy csak a 35. életévet betöltött hölgyeket alkalmazzák s így a férfiak nem igen fogják az újintézményt valami kívánatosnak találni.

Hogy utastak a régiek. Egy német lap összeállított néhány adatot arra nézve, hogyan utaztak a régiek. A XII. és XIII. században, mikor a régi római utaknak még nyomai is alig maradtak, az utazás bizony meglehetősen lassan ment, főkép a forgalmi utak rosszasága következtében. Csak *Napoleon* idejében, a XIX. században kezdenek ismét súlyt fektetni az útakra. A keresztetes hadjáratok idején a közlekedés

meglehetősen nehéz volt, s így 20—30 kilométernél többet nem lehetett napjában megtenni. *Barbarossa* Frigyes aránylag egész gyorsan utazott 1 1/2—2 nap alatt 90 kilométert tett meg, mint az egykori adatokból tudjuk. A későbbi középkorban a napi járás 30—50 kilométer közt ingadozik, hegyes utakon 20—28 km. A tengeren 115—150 kilométert tehettek meg az utasok a régi vitorlás hajókkal.

MAGYAR HELYNEVEK.

Laborfalva. Ez a régi székely községnév 1900. márczius óta márcsak a történelemé. A község egyesült Seps-Szentivánnyal és elvesztette nevét. Igaz, hogy az egyesült két község közül Szentivány volt a nagyobb és a régebben említett, s az is nevezetes családoknak adott melléknevet. De maga a név mégis szintelen és sablonos; van Magyarországon vagy negyedszáz ilyenű község, a Szent-Istvánokat nem is számítva. Laborfalva pedig (mindamellet, hogy egy monda szerint a latin »labor« adta nevét) jó székely zamatu, eredeti hangzása név, s a Berde és Benke családok ősi fészke. A Benke-családból legnemesebb volt Laborfalvi Róza, Jókai Mór első felesége. Kár az ilyen sajtóságot ősi helyneveket kivesszünk hagyni.

A szászok és a magyar helynevek. A B. H. írja a következőket: Nagyszebeni levelezőnk értesít, hogy a szász sajtóban újabb időben a magyar helynevek ellen kemény hangú cikkekben izgatnak. Legújabbban a szász Kárpát-egyesület Fogarasi és Szabvármegyékről egy turista térképet adott ki. E térképen sehol egy magyar név sem fordul elő. Még a legtörzskönyvesebb magyar nevek is németül vagy elferdített oláhos nevezettel fordulnak rajta elő. Hortobágyfalva e térkép szerint Cornatzel és nemcsak Szeben—Hermanstadt, de még Földvár is Feldiora, sőt a magyar lakosságú Szakadát is Scadatu. A szászoknak ez eljárásában okvetlenül föltűnik a nemzetiségi czélzatosság. Sietnek a magyar neveket így elszászostani és eloláhosítani, hogy a helynevekről szóló törzskönyvet készítő bizottság kény-

telen legyen az így elferdített neveket a község igazi és eredeti nevével elfogadni.

MENEDÉKHAZAK, UTAK.

A kányafői messzelátó. Kolozsvárnak ezt a szép kiránduló helyét turistáink azért nem látogatták tömegesebben, mert nem volt jó utja. Az E. K. E. ezen a hiányon segitendő, megvásárolta a messzelátó alatt elterülő kaszálót és rajta csiga utat készített. A munkálatokat az egyesület még a tavasszal megkezdte.

A kolozsvári Szent-János-kút rendezése. Az E. K. E. műszaki bizottsága nyári munkálatait már megkezdte. *Melitskó* F. bizottsági elnök *Fodor* János előadóval megállapodtak abban, hogy a választmányak régebbi jóváhagyó határozata értelmében a kolozsvári Szent-János kút környékét rendezik első sorban E célból 3 új hidat készíttetnek és tervbe vették egy védőkonyha felállítását is.

ERDÉLYI VASUTAK.

Héjasfalva — Székelyudvarhelyi vonal.

A héjasfalva — székelyudvarhelyi vonalra vezető vonat Segesvár állomásról indulva a M. Á. V. vonalán halad Héjasfalva állomáson át az elágazási pontig (Segesvártól 12 km.), hol az Erked patak völgyébe tovább vezető államvasut vonalát elhagyva a N.-Küküllő völgyét 35 km. hosszban követve a N.-Küküllőn négy ízben átkelven, Sz.-Udvarhelyre ér. A M. Á. V.-at elhagyva a vonattal Uj-Székely, Alsó Boldogasszonyfalva és Fiátfalva községek érintésével Sz.-Kereszturra érkezünk (Segesvártól 115 km.). Innen tovább utazva Bethfalva és Nagy-Galambfalva érintése után Udvarhely járás határát Böggözön elérjük. Héjasfalvától Böggözönig a vasut mentén levő községeket székelyek oláhokkal együtt lakják. Böggöztől Sz.-Udvarhely felé vezető utat s vonalmenti községeket azonban kizárólag székelyek lakják. Böggöz állomást elhagyva Bikafalva érintésével Székely-Udvarhelyre Udvarhelyvármegye székhelyére, egyuttal a vasút végállomására érünk.

A Héjasfalva — Udvarhelyi vonal a N.-Küküllő völgyében, lombfa erdőkkel és szántóföldekkel váltakozó

lankás hegyek között vezet, melyeknek oldal völgyeiből egy-egy regényes fekvésű kis község fényes tornya látható. A Küküllőbe szakadó hegyi patakok közül csakis a Sz.-Keresztur mellett levő Gagy-patak és Nyikó patak vezet állandóan vizet, míg a Sárosrét-patak, Zavaros patak, Vágáspatak, Bontapatak és Budvár-patak az év legnagyobb részében száraz; felhőszakadások alkalmával azonban romboló jellegű vadpatakká fejlődnek és a magukkal hozott görgetegek által a gazdáknak sok kárt okoznak.

A Küküllő vize Galambfalvától kezdve már tiszta és Sz.-Udvarhelynél a havasi vizek tisztaságát nyeri el. Történelmi nevezetességű hely a Böggöz melletti agyagfalvi síkság, a hol a szabadságharcz idejében a székelyek által háboruba induló fegyverfogaló férfiak gyülekeztek.

Sz.-Udvarhelyről a Hargitta havas látható, a közelben fekvő: Szejke, Sz.-Kereszt-bánya, Korond, Homoród stb. furdók pedig kocsival könnyen elérhetők.

Segesvár — Szent-Ágothai vasut.

Ezen 76 cm. nyomtávval és 49 km. hosszal bíró keskenyvágányú vasut a segesvári M. Á. V. állomásának szomszédságában külön átrakódó állomással bíró. Utóbbi állomásról indulnak saját keskenyvágányon kis járműveikkel bíró vonatok Segesvár város főutcáján végig haladva és annak nevezetesebb pontjain megállva, a segesi patak mentén Sz.-Ágothára. Ezen keskeny vágányú vasut kizárólag szászok és oláhok lakta Segesd, Apold, Hégen, Netus, Rozsondán át Szt.-Ágotha nagyközségre vezet. A vonal erdő vidéken halad át, a hegyi vízválasztónál azonban kopár, — földcsuszamlásokra hajlandó területet és el. Ez a vasut fontosságában nyere, ha a N.-Szeben—Fogarasi vonallal tervbe vett összeköttetése létesül. Jelenleg ezen vasut csakis helyi érdeket szolgál és a segesváriak által kisebb kirándulásokra is felhasználják. Szt.-Ágotha nagy község szálami- és börgyárral bíró.

Történelmi nevezetességgel ezen vonalrész annyiban bíró, hogy a szabadságharcz idejében Bem altábornagy ezen irányban ment Segesvárról N.-Szebenbe és az ott levő szász nemzet-őrséget és orosz sereget meglepve, a városból kítűzve, azt elfoglalta, míg a Medgyes felől jövő Puchner császári vezér főserégével Bemet Segesvárt bekeríteni és megsemmisíteni tervezte.

